

Załącznik do uchwały Nr .../.../...
Rady Powiatu Bieszczadzkiego
z dnia 2021

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE
BIESZCZADZKIM
NA LATA 2021-2023**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Ustrzyki Dolne, 2021 r.

Wstęp.....	
I. Podstawy prawne Programu.	
II. Diagnoza problemów społecznych w powiecie bieszczadzkim	
III. Diagnoza pieczy zastępczej w powiecie bieszczadzkim.	
IV. Cele Programu	26
V. Zakładane rezultaty realizacji Programu:	31
VI. Źródła finansowania Programu.....	32
VII. Monitoring i ewaluacji Programu	32
VIII. Podsumowanie	35
<u>IX. SPIS TABEL</u>	35

Wstęp

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem dla rozwoju dziecka. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821), zwana dalej Ustawą, reguluje zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zasady sprawowania pieczy zastępczej. Zgodnie z preambułą ustawy, celem podstawowym jest :

1. Dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, troska o ich harmonijny rozwój i przyszlą samodzielność życiową oraz ochrona ich praw i wolności.
2. Dobro rodziny , która stanowi podstawową komórkę społeczną oraz naturalne środowisko rozwoju oraz dobro wszystkich jej członków , a w szczególności dzieci.

Cel ten może być osiągnięty przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami. Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez zapewnienie pieczy zastępczej.

Rodziny należy wzmacniać poprzez działania profilaktyczne oraz pomocowe, należy również zapewniać kompleksowe wsparcie dla rodzin i dzieci.

System pieczy zastępczej to system zintegrowanych działań i osób i instytucji mających na celu zapewnienie właściwej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej. Właściwa organizacja pieczy zastępczej jest zadaniem wymagającym dużego zaangażowania wszystkich tworzących ją osób i instytucji.

W większości przypadków pobyt dzieci w pieczy ma charakter permanentny a ustawodawca założył, że ma to być stan przejściowy. Jednak gdy rodzice biologiczni nie wykazują chęci aby odzyskać prawo do opieki nad potomstwem, należy dołożyć starań aby stworzyć dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej jak najlepsze warunki. Bardzo ważne są wszelakie działania profilaktyczne: specjalistyczne poradnictwo, wsparcie merytoryczne, udział w szkoleniach , tworzenie warunków dla funkcjonowania grup wsparcia.

Umieszczając dziecko w rodzinie zastępczej należy przede wszystkim mieć na względzie jego podmiotowość i prawo do:

1. Wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
2. Powrotu do rodziny biologicznej;
3. Utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami biologicznymi, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
4. Stabilnego środowiska wychowawczego;
5. Kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
6. Pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
7. Ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
8. Informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
9. Ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
10. Poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
11. Dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Aby zapewnić wsparcie rodzinom przeżywającym różne kryzysy i trudności powstał „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie bieszczadzkim na lata 2021-2023”, zwany dalej Programem. Program został opracowany na podstawie art. 180 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i stanowi integralną część „*Powiatowej Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie bieszczadzkim na lata 2020-2026*”. Został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie Powiatu Bieszczadzkiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi. Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano sprawozdania i informacje własne PCPR.

W Programie wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych, wspomagających i wspierających rodzinę biologiczną dziecka, rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków. Nadrzędnym zamysłem Programu jest zapewnienie każdemu dziecku z naszego powiatu, pozbawionemu opieki rodziców, odpowiedniego środowiska wychowawczego i społecznego do prawidłowego rozwoju i funkcjonowania.

I. Podstawy prawne Programu.

Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej należy do zadań własnych powiatu. Na terenie Powiatu Bieszczadzkiego zadania związane z pieczą zastępczą realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych, które zgodnie z Zarządzeniem Starosty Bieszczadzkiego Nr 31/11 z dnia 10 października 2011 r. pełni funkcję Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. PCPR odpowiada m.in. za organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie. Powiat finansuje świadczenia na rzecz rodzin zastępczych, pokrywa koszty utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych na terenie innego powiatu. Ponadto finansuje wszystkie świadczenia związane z usamodzielnianiem się pełnoletnich osób wychowanych w rodzinach zastępczych lub opuszczających inne instytucje wychowawcze. Powiat sprawuje zatem w systemie opieki zastępczej funkcje organizacyjne, wspierające, administracyjne i kontrolne.

Do zadań własnych powiatu, realizowanych na podstawie Ustawy należą m.in.:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
2. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
3. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
4. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
5. Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
6. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
7. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - 1) grup wsparcia,
 - 2) specjalistycznego poradnictwa;
8. Wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
9. Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;

10. Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
11. Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
12. Finansowanie:
 - 1) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu;
 - 2) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;
 - 3) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
13. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej;
14. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o zaległości z tytułu ponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
2. Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej małoletnich cudzoziemców, przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
3. Finansowanie:
 - 1) wydatków związanych z dowozem do rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, a także związanych z odwiezieniem dziecka, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na czas określony, jeżeli sposób i zasady pokrycia kosztów powrotu dziecka nie wynikają z orzeczenia lub informacji sądu lub innego organu państwa obcego,
 - 2) średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka oraz świadczeń pieniężnych;
 - 3) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne

- dotyczących osób, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 1 lit. b i pkt. 2a, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych.

4. Finansowanie dodatku wychowawczego i dodatku do zryczałtowanej kwoty.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej realizuje zadania, do których zgodnie z art. 76 ust. 4 Ustawy należą m.in.:

1. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
4. zapewnianie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
5. organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
6. Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
7. zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
8. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
9. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowym oraz z organizacjami społecznymi;
10. prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
11. zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;

12. dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
13. Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;
14. przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 ww. ustawy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
15. 10. zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne odmy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
16. Zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
17. Przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
18. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
19. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodziny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy nie mogą mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

Do zadań koordynatora należy w szczególności:

1. udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
2. przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
3. pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
4. zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej, rehabilitacyjnej;

5. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
6. udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
7. Przystawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

II. Diagnoza problemów społecznych w powiecie bieszczadzkim.

Powiat bieszczadzki obejmuje teren trzech gmin: dwóch wiejskich (Czarna i Lutowiska) i jednej miejsko-wiejskiej (Ustrzyki Dolne). Codziennemu życiu ludzi mieszkających w powiecie bieszczadzkim towarzyszą liczne problemy, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi i coraz młodsze pokolenia oraz spośród których bezrobocie uważane jest za największy problem społeczny. Ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm są najpoważniejszymi problemami społecznymi naszego powiatu, zaś podjęte działania naprawcze nie rozwiązały problemu. Zauważa się iż bardzo duża liczba osób z powodu braku perspektyw na lepszy rozwój i pracę emigruje do krajów zachodnich i coraz częściej są to młodzi ludzie.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Powiatu Bieszczadzkiego została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych uzyskane w toku bieżącej jego działalności, dane uzyskane z Urzędów Gmin Czarna, Lutowiska, Ustrzyki Dolne, Powiatowego Urzędu Pracy, Policji, Szkół, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej.

Poniższa tabela prezentuje dane ze sprawozdań ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu, dotyczące liczby rodzin zamieszkujących powiat bieszczadzki, które korzystały z powodu różnych problemów z pomocy ośrodków pomocy społecznej.

Tabela nr 1. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach od 2016 - 2018 w Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych.

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2016		2017		2018	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób

							w rodzinach
1	Ubóstwo	433	1249	387	1065	355	933
2	Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
3	Bezdomność	14	26	13	19	14	14
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	97	499	70	355	64	318
5	Bezrobocie	354	1120	289	902	260	795
6	Niepełnosprawność	186	448	193	448	198	428
7	Długotrwała lub ciężka choroba	290	728	279	624	278	619
8	Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	66	238	61	214	50	162
9	Przemoc w rodzinie	4	13	6	20	4	18
10	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
11	Alkoholizm	9	16	5	9	5	10
12	Narkomania	0	0	0	0	0	0
13	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnienie z zakładu karnego	3	9	2	2	2	5
14	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
15	Zdarzenia losowe	1	2	1	3	1	2
16	Sytuacja kryzysowa	1	5	1	3	1	3
17	Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0
Razem		1458	4353	1307	3664	1232	3307

Opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS

Tabela nr 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach od 2016 - 2018 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Czarnej

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2016		2017		2018	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach

1	Ubóstwo	101	330	86	253	63	194
2	Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
3	Bezdomność	1	1	0	0	0	0
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	16	94	11	65	16	84
5	Bezrobocie	59	217	52	180	33	114
6	Niepełnosprawność	38	97	36	82	28	57
7	Długotrwała lub ciężka choroba	21	59	16	38	14	29
8	Bezradność w sprawach opiek.- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	26	96	18	67	19	71
9	Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
10	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
11	Alkoholizm	11	24	10	22	8	13
12	Narkomania	0	0	0	0	1	1
13	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	0	0	0
14	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
15	Zdarzenia losowe	1	1	2	7	2	4
16	Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
17	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0
Razem		274	916	231	714	184	567

Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Tabela nr 3. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach od 2016 - 2018 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2016		2017		2018	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach

1	Ubóstwo	83	225	80	222	65	144
2	Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
3	Bezdomność	4	4	1	1	1	1
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0	0	0	0	0
5	Bezrobocie	70	220	74	238	61	170
6	Niepełnosprawność	29	71	26	50	31	61
7	Długotrwała lub ciężka choroba	56	148	58	147	53	129
8	Bezradność w sprawach opiek.- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	12	43	12	44	12	41
9	Przemoc w rodzinie	0	0	1	5	0	0
10	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
11	Alkoholizm	12	28	12	27	11	25
12	Narkomania	0	0	0	0	0	0
13	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	0	1	1
14	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
15	Zdarzenia losowe	0	0	0	0	0	0
16	Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
17	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0
Razem		266	739	264	734	235	571

opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Problemy związane z macierzyństwem i wielodzietnością.

Macierzyństwo i wielodzietność same w sobie nie stanowią problemów społecznych, jednakże bardzo często pojawiają się problemy związane z realizacją funkcji macierzyńskiej oraz funkcjonowaniem rodzin wielodzietnych. Dzieje się tak, kiedy rodziny nie radzą sobie z opieką nad dzieckiem, nie potrafią właściwie realizować funkcji rodzicielskiej, w przypadku rodzin wielodzietnych często rodzice są też zbyt obciążeni, aby poradzić sobie ze wszystkimi zadaniami. Konieczne jest wtedy ich wsparcie w realizacji funkcji macierzyńskiej. W latach 2016-2018 liczba rodzin

korzystających z powodu ochrony macierzyństwa utrzymuje się na zbliżonym poziomie (w gminie Czarna) lub spada (na terenie gminy Ustrzyki Dolne). Na terenie gminy Lutowiska nie było rodzin korzystających z pomocy z tego powodu.

Tabela nr 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

	2016	2017	2018
Gmina Czarna	16	11	16
Gmina Lutowiska	0	0	0
Gmina Ustrzyki Dolne	97	70	64
Razem	113	81	80

opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Kolejnym powodem udzielania pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Wiąże się ona z brakiem umiejętności wychowawczych i opiekuńczych, z problemami z realizacją zadań z zakresu opieki nad dziećmi, ich wychowywania oraz prowadzenia gospodarstwa domowego – przygotowywania posiłków, utrzymywania porządku, realizacji obowiązków rodzicielskich, co najczęściej skutkuje problemami przejawianymi przez dzieci, w tym zachowaniami dysfunkcyjnymi. W ostatnich trzech latach liczba rodzin korzystających z wsparcia z tego powodu zmniejszyła się w gminach Czarna i Ustrzyki Dolne, oraz utrzymuje się na tym samym poziomie na terenie gminy Lutowiska. W przypadku bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i problemów z prowadzeniem gospodarstwa domowego rodziny mogą być wsparte pracą asystenta rodziny. Każda z gmin na terenie powiatu zapewnia takie wsparcie. W związku z rosnącymi we współczesnym społeczeństwie trudnościami związanymi z pełnieniem ról rodziców, realizacją funkcji opiekuńczo-wychowawczej, brakiem wsparcia młodych rodziców ze strony dalszej rodziny (np. rodziców, rodzeństwa) oraz pojawiającymi się w coraz szerszym zakresie problemami wychowawczymi z dziećmi i młodzieżą prognozować można wzrost liczby rodzin, których dotyczyć będzie problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tabela nr 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2016 - 2018.

	2016	2017	2018
--	------	------	------

Gmina Czarna	26	18	19
Gmina Lutowska	12	12	12
Gmina Ustrzyki Dolne	66	61	50
Razem	104	91	81

opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

III. Diagnoza pieczy zastępczej w powiecie bieszczadzkim.

Rodzinna piecza zastępcza.

Rodzinna piecza zastępcza to oparta na modelu wychowania rodzinnego, forma pieczy zastępczej nad dziećmi i młodzieżą pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego i społecznego, zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku oraz organizacji czasu wolnego.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Rodziny zastępcze dzielą się na:

- 1) spokrewnione, które tworzą małżonkowie lub osoba będąca wstępnym lub rodzeństwem dziecka;
- 2) niezawodowe;
- 3) zawodowe, w tym:
 - zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
 - zawodowe specjalistyczne.

Rodziny niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka tworzą małżeństwa lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinach zawodowych i niezawodowych możliwe jest umieszczenie do trójki dzieci, natomiast w rodzinnych domach dziecka – ośmioro. Przekroczenie w/w limitów jest możliwe w razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, jednakże musi odbyć się to za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka i po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym wyjściem jest zapewnienie mu opieki rodzinnej w rodzinie zastępczej.

Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25 r. ż, ale również, w wyniku zmiany sytuacji prawnej (przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Jeśli rodzice biologiczni nie mogą wypełniać wobec swego dziecka funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oznacza to, że zostali trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona lub zawieszona.

Instytucjonalna piecza zastępcza.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego, socjalizacyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego oraz w regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych w okresie 4 lat od dnia wejścia jej w życie, tj. od dnia 1 stycznia 2012 r., mogą być umieszczane dzieci powyżej 7 roku życia (przebywać w tych placówkach będą mogły w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2019r.). Po upływie tego okresu w placówkach będą mogły przebywać jedynie dzieci powyżej 10 roku życia. Umieszczanie dzieci poniżej tego wieku będzie możliwe tylko w wyjątkowych sytuacjach, szczególnie gdy przemawiać za tym będzie stan ich zdrowia lub dotyczyć to będzie rodzeństwa. W związku z powyższym zasadny jest rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, która będzie mogła być sprawowana wobec młodszych dzieci w przypadku niemożności zapewnienia im opieki i wychowania przez rodziców.

Liczbę rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Bieszczadzkiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 6. Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim.

Rok	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych	Liczba dzieci umieszczonych w r. spokrewnionych	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych	Liczba dzieci umieszczonych w r. niezawodowych	Liczba rodzin zastępczych zawodowych	Liczba dzieci umieszczonych w r. zawodowych	Liczba rodzinnych domów dziecka	Liczba dzieci umieszczonych w RDD
2016 r.	16	21	10	17	5	18	0	0
2017 r.	15	20	13	19	5	17	0	0
2018 r.	17	21	12	15	6	18	0	0
2019 r.	15	17	9	12	5	15	1	6

opracowanie własne

Tabela nr 7. Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim - ogółem.

Rok	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych
2016 r.	31	53
2017 r.	33	53
2018 r.	35	51
2019 r.	30	47

opracowanie własne

Dzieci pochodzące z terenu Powiatu Bieszczadzkiego umieszczane są również w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów. Na koniec roku 2019 w innych powiatach umieszczonych było 18 dzieci.

Tabela nr 8. Liczba dzieci pochodzących z terenu powiatu bieszczadzkiego przebywających w pieczy zastępczej poza powiatem bieszczadzkim na koniec 2019 r.

Forma pieczy	Liczba umieszczonych dzieci
Rodzina zastępcza spokrewniona	2
Rodzina zastępcza niezawodowa	8
Rodzina zastępcza zawodowa	6
Razem	16

Powiat Bieszczadzki nie posiada w swych strukturach placówek opiekuńczo – wychowawczych, wobec czego dzieci pozbawione opieki i wychowania rodziców z terenu naszego powiatu umieszczane były na terenie innych powiatów. Na koniec roku 2019 w placówkach opiekuńczo – wychowawczych przebywało 2 dzieci. Za wszystkie dzieci, które objęte są wsparciem pieczy zastępczej finansowo odpowiada powiat, z którego pochodzą a więc wydatki te ujęte są w budżecie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych.

Tabela nr 9. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na okres przebywania w pieczy, w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim.

Okres przebywania w pieczy zastępczej	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.

Do 3 m-cy	0	1	2	1
Powyżej 3 do 6 m-cy	0	1	0	0
Powyżej 6 do 12 m-cy	0	3	3	1
Powyżej 1 roku do 2 lat	8	0	1	3
Powyżej 2 lat do 3 lat	2	8	3	8
Powyżej 3 lat	43	40	42	34
Razem	53	53	51	47

opracowanie własne

Jak wynika z danych zawartych w tabeli nr 3 dla większości dzieci pobyt w rodzinie zastępczej trwa powyżej 3 lat. Tym samym rodzina zastępcza traci funkcję „tymczasowości” dla dziecka, a staje się dla niego stałym środowiskiem wychowawczym, w wielu przypadkach aż do pełnoletności. Zjawisko to dotyczy wszystkich typów rodzin. Bardzo często sąd pozostawia dzieci na wiele lat w rodzinach zastępczych (tracą one wówczas szansę na wychowywanie się w rodzinie adopcyjnej) nim pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej.

Tabela nr 10. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na powód umieszczenia w pieczy, w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim.

Powód umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
1. Sieroctwo	3	3	3	3
2. Pólsieroctwo	3	4	2	3
3. Uzależnienia rodziców, w tym:	20	21	21	9
3.1. Od alkoholu	20	21	21	9
4. Przemoc w rodzinie	0	0	0	3
5. Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	21	19	19	22
6. Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	1	1	1	1

7. Długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	1	1	1	0
8. Ubóstwo	0	0	0	0
9. Bezrobocie	0	0	0	0
10. Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe	0	0	0	0
11. Pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców	4	4	4	4
12. Inny powód	0	0	0	2
Razem	53	53	51	47

opracowanie własne

Jeśli chodzi o powroty dzieci z pieczy zastępczej to w okresie od 2016 r. do 2019 r. 3 dzieci opuściło pieczę zastępczą, powracając do rodziny naturalnej.

Tabela nr 11. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na wiek, w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim.

Wiek dzieci w pieczy zastępczej	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Poniżej 1 roku	0	0	0	0
Od 1 roku do 3 lat	1	1	0	1
4-6 lat	3	1	1	2
7-13 lat	23	23	22	18
14-17 lat	14	16	19	21
18-24 lata	12	12	9	5
Razem	53	53	51	47

opracowanie własne

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli najliczniejszą grupę wiekową w rodzinach zastępczych stanowią dzieci w przedziale wiekowym od 7 do 13 lat. Tabela obrazuje, że dzieci umieszczone w pieczy zastępczej są w zdecydowanej większości w wieku szkolnym, w najbliższych latach osiągną pełnoletność i będą się usamodzielniać. Zatem niektóre rodziny zastępcze, które obecnie funkcjonują (szczególnie rodziny spokrewnione) przestaną funkcjonować. Jednocześnie obserwujemy brak kandydatów na rodziny zastępcze, co stanowi poważny problem w dalszym rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej.

Tabela nr 12. Liczba kandydatów na rodziców zastępczych przeszkolonych w powiecie bieszczadzkim w latach 2016 -2019.

Rok	Liczba przeszkolonych kandydatów
2016 r.	0
2017 r.	4
2018 r.	4
2019 r.	0

opracowanie własne

Oprócz szeregu działań podejmowanych w zakresie wspierania pieczy zastępczej podstawowym działaniem jest zapewnienie świadczeń pieniężnych na: częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej, świadczenie na kontynuowanie nauki dla wychowanków pieczy zastępczej, ich usamodzielnienie i zagospodarowanie oraz szereg innych świadczeń, tak zwanych fakultatywnych wynikających z indywidualnych potrzeb danej rodziny zastępczej oraz wpisanych w ustawę (tj. dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania, wydatki związane z potrzebami przyjmowanego dziecka, wydatki związane z wystąpieniem zdarzeń losowych mających wpływ na jakość sprawowanej opieki).

Poniższe tabele szczegółowo przedstawiają wydatki związane z pieczą zastępczą.

Tabela nr 13. Ilość dzieci z powiatu bieszczadzkiego przebywająca w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2016 - 2019.

Rok	Ilość dzieci	Koszt utrzymania
2016	5	164 214,00
2017	3	121 620,36
2018	2	119 004,60
2019	2	124 869,00

opracowanie własne

Tabela nr 14. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2016 r.

Udzielone świadczenia w podziale na kategorie rodzin	Wydatkowana kwota
---	--------------------------

Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych spokrewnionych	173 097
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych niezawodowych	258 000
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych zawodowych	73 594
Wynagrodzenie dla rodzin zawodowych	69 962
Razem	574 653

Tabela nr 15. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2017 r. opracowanie własne

Udzielone świadczenia w podziale na kategorie rodzin	Wydatkowana kwota
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych spokrewnionych	171 753,47
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych niezawodowych	216 903,23
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych zawodowych	80 698,70
Wynagrodzenie dla rodzin zawodowych	72 531,47
Wynagrodzenie z tytułu umowy – zlecenie dla osoby zatrudnionej przez rodzinę zastępczą	1 081,14
Razem	542 968,01

Tabela nr 16. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2018 r. opracowanie własne

Udzielone świadczenia w podziale na kategorie rodzin	Wydatkowana kwota
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych spokrewnionych	171 131,17
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych niezawodowych	240 951,33
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych zawodowych	82 091,28
Wynagrodzenie dla rodzin zawodowych	74 100,49
Wynagrodzenie z tytułu umowy – zlecenie dla osoby zatrudnionej przez rodzinę zastępczą	2 709,12
Razem	570 938,39

Tabela nr 17. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2019 r. opracowanie własne

Udzielone świadczenia w podziale na kategorie rodzin	Wydatkowana kwota
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych spokrewnionych	177 390,00
Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych niezawodowych	205 927,00

Świadczenie pieniężne dla rodzin zastępczych zawodowych	83 968,00
Wynagrodzenie dla rodzin zawodowych	80 129,00
Wynagrodzenie z tytułu umowy – zlecenie dla osoby zatrudnionej przez rodzinę zastępczą	2 583,00
Świadczenie pieniężne dla rodzinnego domu dziecka	6 312,00
Wynagrodzenie dla prowadzącego rodzinny dom dziecka	4 095,00
Wynagrodzenie z tytułu umowy – zlecenie dla osoby zatrudnionej przez prowadzącego rodzinny dom dziecka	732,00
Razem	561 136,00

opracowanie własne

Osoby usamodzielniane.

Odrębny dział systemu pieczy zastępczej stanowią osoby usamodzielniane. Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiając młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

Tabela nr 18. Liczba świadczeń przyznanych wychowankom usamodzielnionym, w latach 2016-2019.

	Rodziny spokrewnione		Rodziny niezawodowe		Piecza instytucjonalna	
	Liczba świadczeń	Wydatki w zł	Liczba świadczeń	Wydatki w zł	Liczba świadczeń	Wydatki w zł
2016						
Pomoc na kontynuowanie nauki	44	21487	24	12081	6	3000
Pomoc na usamodzielnienie	0	0	4	24741	0	0
Pomoc na zagospodarowanie	0	0	1	1670	0	0
2017						
Pomoc na kontynuowanie nauki	16	7645	12	5548	2	1000
Pomoc na usamodzielnienie	1	3300	1	6600	1	6600

Pomoc na zagospodarowanie	0	0	0	0	0	0
2018						
Pomoc na kontynuowanie nauki	2	1000	12	6184	0	0
Pomoc na usamodzielnienie	0	0	1	6939	0	0
Pomoc na zagospodarowanie	0	0	0	0	0	0
2019						
Pomoc na kontynuowanie nauki	8	4174	8	4208	0	0
Pomoc na usamodzielnienie	1	3470	1	6939	0	0
Pomoc na zagospodarowanie	0	0	2	9000	0	0

opracowanie własne

Zgodnie z art. 180 pkt. 6 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych oferuje rodzinom zastępczym szkolenia, których celem jest zapewnienie rodzinom zastępczym możliwości podniesienia swoich kwalifikacji oraz udzielenie pomocy i wsparcia, poprzez wzajemną wymianę poglądów i doświadczeń związanych z wychowaniem dzieci. W latach 2016-2019 zorganizowano szkolenia o następującej tematyce:

Tabela nr 19. Liczba przeszkolonych osób z rodzin zastępczych w latach 2016-2019 oraz tematy szkoleń.

Rok	Liczba przeszkolonych osób z rodzin zastępczych	Temat szkolenia
2016 r.	10	„Rozwój emocjonalny i społeczny dziecka w pieczy zastępczej”
2017 r.	14	„Tożsamość dziecka”
		„Prawne i praktyczne aspekty usamodzielniania wychowanków z rodzinnych form pieczy zastępczej”
2018 r.	13	„Trening kontroli złości” na podstawie treningu zastępowania agresji wg. A. Goldsteina

2019 r.	12	„Czym jest przemoc, jakie są jej skutki, sposoby pomocy dziecku krzywdzonemu”
----------------	-----------	---

Na mocy wspomnianego art. 180 pkt. 7 powiat organizuje wsparcie dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności poprzez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa.

Tabela nr 20. Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych na terenie powiatu bieszczadzkiego, w latach 2016-2019.

Rok	Liczba rodzin korzystających ze specjalistycznego poradnictwa	Liczba udzielonych porad
2016 r.	44	110
2017 r.	21	51
2018 r.	8	36
2019 r.	13	45

opracowanie własne

Tematy grup wsparcia organizowanych dla rodzin zastępczych z terenu powiatu bieszczadzkiego w latach 2016-2019 oraz liczba osób, które brały w nich udział:

2016 r.:

- „*Relacje podopiecznych z rówieśnikami. Jak pomóc dziecku w pozyskaniu sympatii rówieśników, uniknąć odrzucenia w grupie?*” – **12 osób;**
- *Niebezpieczeństwa życia codziennego. Rozpoznawanie objawów spożywania alkoholu, narkotyków, dopalaczy. Działania profilaktyczne rodziców*” – **10 osób;**
- „*Internet – korzyści i zagrożenia. Gry komputerowe – na co uważać?*” – **12 osób;**
- „*Rola domu w przezwyciężaniu trudności szkolnych – sposoby uczenia się, motywowanie dziecka do nauki. Współpraca rodziców zastępczych ze szkołą*” – **9 osób;**
- „*W trosce o zdrowie: Zdrowie dziecka, jego zagrożenie i ochrona. Przyswajanie nawyków higieniczno-kulturalnych dzieci. Walory aktywności ruchowej*” – **10 osób;**
- „*Trudny okres adolescencji u mojego dziecka. Jak sobie z nim radzić?*” – **10 osób;**

2017 r.:

- „Kontakty dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej z rodziną biologiczną” – **14 osób**;
- „Rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży, ich trudności związane z przeżywaniem strat, przykrych doświadczeń rodzinnych, separacji od bliskich im członków rodziny i osób zaprzyjaźnionych” - **13 osób**;
- „Zaburzenia emocjonalne, rozwoju, zachowania, odżywiania się” - **9 osób**;
- „Różne rodzaje niepełnosprawności, choroby i zakłócenia funkcjonowania psychofizycznego” - **11 osób**;
- „Metody opiekuńczo-wychowawcze, rodzaje pomocy specjalistycznej” – **8 osób**;
- „Problemy edukacyjne, problemy wieku dorastania i problemy w kontaktach z otoczeniem– **9 osób**.

2018 r.:

- „Umiejętność radzenia sobie w sytuacjach stresowych, doskonalenie umiejętności radzenia sobie z emocjami” - **11 osób**;
- „Zapobieganie wypaleniu, wyczerpaniu rodzica zastępczego” - **9 osób**;
- „Prawne podstawy opieki zastępczej. Analiza dokumentów regulujących pieczę zastępczą” - **7 osób**;
- ‘Metody opiekuńczo-wychowawcze stosowane w codziennej pracy z dziećmi w rodzinach zastępczych’ - **10 osób**;
- „Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej. Planowanie pomocy i zabezpieczenie podopiecznych po opuszczeniu rodziny zastępczej” - **10 osób**;
- „Rodzaje pomocy specjalistycznej. Informacje dotyczące uzyskania pomocy w sytuacjach zdrowotnych lub w przypadku trudności wychowawczych” - **9 osób**.

2019 r.:

- „Budowanie więzi w rodzinie zastępczej” - **10 osób**;
- „Utrzymywanie więzi z rodziną biologiczną, budowanie prawidłowych relacji z rodzicami biologicznymi” - **11 osób**;
- „Doskonalenie umiejętności wychowawczych. Metody rozwiązywania problemów. Przeciwdziałanie uzależnieniom” - **6 osób**;
- „Umiejętność stawiania granic, egzekwowanie zasad, konsekwencja w postępowaniu” - **9 osób**;
- „Organizacja czasu wolnego podopiecznego” - **9 osób**;
- „Diagnoza i pomoc w zaburzeniach zachowania podopiecznych” - **14 osób**.

Analiza SWOT – mocne i słabe strony systemu pieczy zastępczej w powiecie bieszczadzkim.

Mocne strony:	Słabe strony:
----------------------	----------------------

<ul style="list-style-type: none"> –koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej –funkcjonująca grupa wsparcia dla rodzin zastępczych; –wsparcie dla rodzin w sytuacji kryzysowej przez OIK przy PCPR w Ustrzykach Dolnych; –funkcjonowanie zawodowych rodzin zastępczych na terenie powiatu; –prowadzenie szkoleń doskonalących rodziny zastępcze; –wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR w Ustrzykach Dolnych; –dostęp do pomocy specjalistycznej dla rodzin zastępczych; –zaplecze do prowadzenia szkoleń; –udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych; – brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków; – brak świadomości społecznej o potrzebach w zakresie pieczy zastępczej – mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie; – brak rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego;
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> –możliwość pozyskiwania kandydatów w zakresie pieczy zastępczej; –pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego; –sprawny system w zakresie pieczy zastępczej; –zawarcie porozumienia o współpracy w zakresie pomocy wolontariuszy; –wsparcie ze strony nowoutworzonego Bieszczadzkiego Centrum Wspierania Rodziny, –pomoc w zakresie wsparcia rodziny w zakresie oferowanym przez 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej; – brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej; – słaba współpraca z sądem; – wypalenie rodzin zastępczych; – brak chęci współpracy między instytucjami; – Mało skuteczna praca lub jej zupełny brak ośrodków pomocy społecznej z rodziną biologiczną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej.

nowoutworzoną placówkę wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym	
---	--

Limit zawodowych rodzin zastępczych na kolejne lata.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji z gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2021-2023, jak w poniższej tabeli:

Limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2021-2023

ROK	LIMIT
2021	7
2022	7
2023	8

Zgodnie z zapisami ustawy, umowy na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej zawiera się w ramach powyższych limitów na dany rok kalendarzowy. Podkreślić należy, że założone limity mogą ulec zmianie w zależności od aktualnych potrzeb, zmieniającej się sytuacji oraz posiadanych środków finansowych.

IV. Cele Programu.

Cel główny Programu:

Rozbudowanie i wspieranie istniejącego systemu rodzinnej pieczy zastępczej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.

Cel strategiczny nr 1: Wielokierunkowa praca z rodzinami zagrożonymi odebraniem dziecka, niewydolnymi w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo - wychowawczej oraz przeciwdziałanie ich dysfunkcjonalności.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji
1.	Działania profilaktyczne mające na celu zapobieganie zagrożeniom prawidłowego rozwoju dziecka i funkcjonowania rodziny w środowisku poprzez m.in. poradnictwo rodzinne, prowadzenie oddziaływań profilaktycznych w szkołach, świetlicach i innych placówkach wsparcia dziennego funkcjonujących na terenie powiatu, a także prowadzenie zajęć w szkołach przygotowujących do życia w rodzinie oraz , wspieranie rodziców w wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez porady psychologiczne, prawne, socjalne, terapeutyczne, pedagogiczne i edukację.	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR OPS-y Kuratorzy Placówka wsparcia dziennego przy PCPR Placówki oświatowe	Lokalne instytucje i organizacje	- liczba rodzin objętych wsparciem - liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych w szkołach, świetlicach itp.
2.	Promowanie wartości rodziny wśród lokalnej społeczności poprzez, ulotki, artykuły w: prasie, radiu, telewizji, Internecie, a także organizowanie imprez rodzinnych, konferencji itp.	Działania ciągłe 2021-2023	Lokalne instytucje i organizacje		- liczba wydanych materiałów promocyjnych - liczba zorganizowanych imprez, konferencji

Cel strategiczny nr 2: Rozwój i wsparcie rodzinnych formy pieczy zastępczej

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji
1.	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze poprzez akcje promujące ideę rodzicielstwa zastępczego i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR		- liczba nowo powstałych rodzinnych form opieki - liczba osób skierowanych na szkolenie

2.	Tworzenie niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, finansowanie wynagrodzeń i doposażenie w niezbędny sprzęt nowopowstałych rodzin	Na bieżąco, po zgłoszeniu się kandydatów	PCPR, Samorząd Powiatowy		- liczba nowo powstałych rodzin zawodowych i niezawodowych
3.	Tworzenie Rodzinnych Domów dziecka.	Na bieżąco, po zgłoszeniu się kandydatów	PCPR, Samorząd Powiatowy		- liczba nowo powstałych rodzinnych domów dziecka
4.	Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania, pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, umożliwienie udzielania pomocy pedagogicznej rodzinom zastępczym w miejscu ich zamieszkania, dofinansowywanie zajęć pozalekcyjnych dla wychowanków, organizacja zajęć warsztatowych dla dzieci i młodzieży o charakterze edukacyjnym, terapeutycznym oraz profilaktycznym, zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej.	Działania ciągle 2021-2023	PCPR	Specjaliści z dziedziny	- liczba przeprowadzonych szkoleń, - liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach, - liczba rodzin które skorzystały ze specjalistycznego wsparcia
5.	Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego	Działania ciągle 2021-2023	PCPR		- liczba osób, które skorzystały z pomocy prawnej
6.	Doposażenie mieszkań rodzin zastępczych, wypłata dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych przewidzianych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	Działania ciągle 2021-2023	PCPR, Samorząd Powiatowy		- liczba przyznanych świadczeń
7.	Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich zgodnie z przepisami ww. ustawy	Zgodnie z potrzebami rodzin	PCPR, Samorząd Powiatowy		- liczba zatrudnionych osób
8.	Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy	Zgodnie z potrzebami rodzin	PCPR	Organizacje pozarządowe	- liczba rodzin które skorzystały z pomocy wolontariuszy
9.	Tworzenie całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz wspieranie ich poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń, a także dofinansowywanie doposażenia w niezbędny sprzęt oraz dofinansowywanie zajęć pozalekcyjnych dla wychowanków	Zgodnie ze zgłoszeniami kandydatów	PCPR, Samorząd Powiatowy		- liczba nowo powstałych placówek

10.	Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, zapewnienie warunków lokalowych do spotkań rodzin zastępczych w ramach ww. grup	Na bieżąco, w terminach dostosowanych do potrzeb rodzin	PCPR		- liczba odbytych spotkań grupy wsparcia
11.	Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez rodziny pomocowe	Zgodnie z potrzebami	PCPR, Samorząd Powiatowy		- liczba rodzin pomocowych
12.	Zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Zgodnie z obowiązującymi przepisami	PCPR, Samorząd Powiatowy		- liczba koordynatorów
13.	Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej oraz innych podmiotów	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR		- liczba pracowników, którzy uczestniczyli w szkoleniach

Cel strategiczny nr 3: Wielokierunkowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji
1.	Wzbudzanie i podtrzymywanie motywacji rodzin biologicznych do współpracy i uświadamianie rodzicom, że dzieci zawsze ich potrzebują i że to oni powinni stanowić oparcie dla domu niezależnie od sytuacji, w jakiej aktualnie sami się znajdują – indywidualne konsultacje, pomoc prawna	Działania ciągłe 2021-2023	Asystenci rodzin, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR	Lokalne instytucje i organizacje	- liczba rodzin biologicznych objętych opieką asystenta
2.	Pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadomienie rodzicom biologicznym oraz dzieciom ich rolę społecznych i podjęcie obowiązków przypisanych tym rolom zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa – możliwość organizowania zajęć warsztatowych, kontrakt, indywidualne rozmowy z rodzinami, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne	Działania ciągłe 2021-2023	Asystenci rodzin, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR	Lokalne instytucje i organizacje	- liczba rodzin biologicznych objętych pomocą specjalistów
3.	Wsparcie rodzin w formie powiatowej placówki wsparcia dziennego. Pogłębiona diagnoza problemów w rodzinie . Pomoc w przezwyciężeniu trudności opiekuńczo – wychowawczych. Motywowanie rodzin zastępczych i biologicznych do współpracy na rzecz powrotu dziecka do środowiska rodzinnego.	Działania ciągłe 2021-2023	Asystenci rodzin, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR	Lokalne instytucje i organizacje	- liczba dzieci objętych pomocą w placówce

Cel strategiczny nr 4: Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji
1.	Pomoc w pozyskaniu mieszkania z zasobów gminy	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR, samorządy gmin	Lokalne instytucje i organizacje	- liczba wychowanków którzy uzyskali mieszkanie
2.	Zapewnienie miejsca w mieszkaniu chronionym przy PCPR	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR	Starostwo powiatowe	- liczba wychowanków przebywających w mieszkaniu chronionym
3.	Wsparanie finansowe i rzeczowe	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR	Starostwo powiatowe	- liczba udzielonych świadczeń
4.	Wsparanie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR	Opiekun usamodzielnienia	- liczba wychowanków objętych wsparciem
5.	Wdrażanie i realizacja projektów w ramach środków z Unii Europejskiej na rzecz osób usamodzielnianych zagrożonych wykluczeniem społecznym	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR	Starostwo powiatowe, Samorząd wojewódzki	- liczba wychowanków objętych pomocą w ramach projektów współfinansowanych
6.	Motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy i pomoc w zakresie przygotowania do wejścia na rynek pracy	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR, PUP	Lokalne instytucje i organizacje	- liczba wychowanków objętych pomocą

Cel strategiczny nr 5: Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji
1.	Opracowanie i wdrożenie projektów umożliwiających podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej i kadr współpracujących	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR	Lokalne instytucje i organizacje	- liczba projektów
2.	Udział w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR	Lokalne instytucje i organizacje	- liczba pracowników którzy wzięli udział w szkoleniach , konferencjach

3.	Upowszechnianie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną.	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR	Lokalne instytucje i organizacje	- liczba inicjatyw
4.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz wsparcia pracowników pomocy społecznej.	Działania ciągłe 2021-2023	PCPR	Organizacje pozarządowe	- liczba podpisanych porozumień o współpracy

V. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU:

1. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie wartości rodziny poprzez podejmowanie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne.
2. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.
3. Minimalizacja zjawiska niewydolności opiekuńczo – wychowawczej rodzin zamieszkujących teren powiatu bieszczadzkiego poprzez działalność Placówki Wsparcia Dziennego.
4. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
5. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenie grup wsparcia, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy, doposażenie ich mieszkań i przyznawanie dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych, zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich oraz organizowanie pomocy wolontariuszy.
6. Zatrudnienie koordynatorów celem udzielania pomocy rodzinom sprawującym pieczę zastępczą w realizacji ich zadań oraz współpracy z asystentami rodziny zatrudnionymi w gminach na terenie powiatu bieszczadzkiego.
7. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
8. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.

9. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.
10. Wzrost wiedzy i umiejętności kadry pomocy społecznej i kadry współpracującej w obszarze pomocy dziecku i rodzinie oraz wdrażanie innowacyjnych metod pracy z rodziną problemową.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

1. Samorząd województwa
2. Samorząd powiatu
3. Samorząd gminy
4. Administracja rządowa (Ministerstwo, Wojewoda)
5. Organizacje pozarządowe
6. Środki zewnętrzne, w tym fundusze strukturalne.
7. Inne podmioty/partnerzy działań/rodzice biologiczni

VII. Monitoring i ewaluacji programu

Wdrażanie i realizacja Programu są ściśle związane z działaniami monitorująco-kontrolnymi, które stanowią część nadzoru nad jego realizacją. Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych.

Monitoring realizacji Programu opiera się na analizie wskaźnikowej. Wskaźniki realizacji działań ujęte są w poszczególnych celach szczegółowych, mają charakter jakościowy i bezpośrednio odnoszą się do oczekiwanych rezultatów. Ich spełnienie będzie równoznaczne z realizacją celów szczegółowych i celu głównego Programu. Pomocniczo dla celów kontroli wewnętrznej wprowadza się tabelkę monitorującą wg załączonego wzoru przygotowywaną m.in. przy sporządzaniu sprawozdania z działalności PCPR i Organizatora Pieczy w Powiecie Bieszczadzkim.

Tabela 2 Wzór tabeli monitorującej stan realizacji Programu.

Cel szczegółowy Nr.....				
.....				
Lp.	działanie	Termin realizacji	realizator	Stopień realizacji wg określonego wskaźnika

Rozwój wydarzeń programowych należy na bieżąco oceniać, dlatego monitorowanie dokonywane będzie na wszystkich poziomach realizacji Programu przy wykorzystaniu m.in. w/w tabeli oraz niezależnych obserwacji. Mierzony będzie postęp zaplanowany względem założeń, działań i rezultatów. Stały monitoring pozwoli wskazać występujące w Programie problemy związane z jego realizacją, zdiagnozować przyczyny ich powstawania oraz określić sposoby ich rozwiązania oraz im przeciwdziałać. Zaznaczyć należy, że niniejszy Program ma charakter otwarty na zmiany, może być w razie konieczności korygowany i ulepszany.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników. Celem będzie odpowiedź na następujące pytania:

- czy Program stwarza możliwość postępu w zakresie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie?
- czy utworzony w powiecie system wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej jest wystarczający?
- czy dzieci w pierwszej kolejności trafiają do rodzinnej pieczy zastępczej?
- czy środki pozostające w dyspozycji są wystarczające na realizację Programu?
- które metody pracy dają oczekiwane rezultaty, a które należy zmienić?

Ewaluacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 będzie prowadzona w oparciu o następujące narzędzia:

- wypowiedzi ustne odbiorców Programu,
- opinie pracowników instytucji realizujących Program,

- opracowywane plany pomocy dziecku,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- przeprowadzane oceny sytuacji dziecka oraz funkcjonowania rodziny zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych będzie przedkładał Radzie Powiatu Bieszczadzkiego roczne sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie stanowiło integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych.

VIII. Podsumowanie

„Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2021-2023” wyznacza kierunki działania oraz zakłada kontynuację działań uznanych za potrzebne i wartościowe. Uwidacznia on również, że forma opieki zastępczej powinna respektować prawo dziecka do stabilnego środowiska wychowawczego, do utrzymania osobistych kontaktów z rodziną, w tym powrotu do rodziny naturalnej. Dziecku, które musi znaleźć się poza rodziną biologiczną należy stworzyć dogodne warunki najbardziej zbliżone do rodzinnych, niezależnie na jak długo trafia do innych form opieki zastępczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Bieszczadzkim opracowało powyższy Program tak, aby móc skutecznie i efektywnie pomagać dziecku pozostawionemu bez właściwej opieki w rodzinie naturalnej. Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb. W lokalnym systemie działań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych wszystkie podmioty są ważne i należy brać ich opinię pod uwagę. Tak rozumiana współpraca zapewni pełne i kompleksowe działanie na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.

IX. SPIS TABEL

Tabela nr 1. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach od 2016 - 2018 w Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych.

Tabela nr 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach od 2016 - 2018 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Czarnej.

Tabela nr 3. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach od 2016 - 2018 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lutowiskach.

Tabela nr 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

Tabela nr 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2016 - 2018.

Tabela nr 6. Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim.

Tabela nr 7. Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim – ogółem.

Tabela nr 8. Liczba dzieci pochodzących z terenu powiatu bieszczadzkiego przebywających w pieczy zastępczej poza powiatem bieszczadzkim na koniec 2019 r.

Tabela nr 9. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na okres przebywania w pieczy, w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim.

Tabela nr 10. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na powód umieszczenia w pieczy, w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim.

Tabela nr 11. Dzieci w pieczy zastępczej ze względu na wiek, w latach 2016 - 2019 w Powiecie Bieszczadzkim.

Tabela nr 12. Liczba kandydatów na rodziców zastępczych przeszkolonych w powiecie bieszczadzkim w latach 2016 -2019.

Tabela nr 33. Ilość dzieci z powiatu bieszczadzkiego przebywająca w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2016 - 2019.

Tabela nr 14. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2016 r.

Tabela nr 15. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2017 r.

Tabela nr 16. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2018 r.

Tabela nr 17. Kwoty świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (bez kosztów poniesionych na dzieci pochodzące z terenu innych powiatów) w 2019 r.

Tabela nr 18. Liczba świadczeń przyznanych wychowankom usamodzielnionym, w latach 2016-2019.

Tabela nr 19. Liczba przeszkolonych osób z rodzin zastępczych w latach 2016-2019 oraz tematy szkoleń.

Tabela nr 20. Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych na terenie powiatu bieszczadzkiego, w latach 2016-2019.